

Elegije o Cintiji

I 18

Tukaj lahko potožim gorje v samotni tišini,
 skosi cesarjini, ki jo je le lahan zefir,
 tukaj lahko potožim gorje v samotni tišini,
 skosi cesarjini, ki jo je le lahan zefir,
 tukaj lahko potožim gorje v samotni tišini,
 skosi cesarjini, ki jo je le lahan zefir,
 tukaj lahko potožim gorje v samotni tišini,
 skosi cesarjini, ki jo je le lahan zefir,

da bil bi
 da tvoje

je ... besen

alčil
 ...
 mi je, hi
 ... le steze.
 ...
 cam, ki v
 ... v gozdu odmeva,
 ...

vir, iz katerega vro mi ljubzenski
 ...
 Nojih mi ... ne poje ...
 ... draga samo mi je navdihnjenjs vir.

... pastirjev), je ... antičnem ... izročilu zaljub-

Kaliope: ena izmed Muz.

Najsi sprchaja se deklica draga v prosojnem škrlatu,
moja si knjižnica vsa takšen nadene škrlat;
najsi jo vidim z lasmi, ki se kodrajo prosto čez čelo,
pesem ponosno takoj s takšnim se kodrom krasij;
najsi ji prsti, bleščeči in drobni, igrajo na liri,
čudim se lahkim rokam, ki ji drsē preko strun;
najsi poveša oči, utrujene, željne počitka,
pesnik odkrivam na njej tisoče novih podob;
najsi ji ugrabim obleko, da z mano brez nje se vojskuje,
tu bi kot pravi Homer vso Iliado zapel;
najsi kar koli počne, z besedami ali z dejanji,
meni neznanen je nič vir neizčrpnih snovi.

II 27

Vi, umrljivi ljudje, ugibate uro pogreba,
kdaj in po kakšni stesi črna približa se smrt,
v jasnih nočeh s feničansko umetnostjo zvezde motrite,
kdaj se katera smehlja, kdaj vam prinaša gorje.
Najsi na tleh zasledujete Parte, na ladjah Britance,
z morskane in s kopne poti skrita nevarnost preži.
Tudi doma ti nemiri grozeče visijo nad glavo,
kadar v sponah negotov Mara razvneha pesti;
v hiši doma ti bojiš se požara, bojiš se potresa,
čase celo te je strah, morda v njej skriva se strup.

Le zaljubljenca vojna in vihra ne vzbujata bojazni,
le zaljubljenec ve, kdaj bo umrl in kako.
Najsi že z veslom v rokah bi sedel med Stikea trstičjem,
jadra turcna bi zrl barke v podzemnih vodah,
ako mu sapa oddaljene deklice klic zašepete,
vsem se zakonom navkljub vrne v življenje nazaj.

III 25

Za mizo so se iz mene norčevali,
jeziki zlobni so me opravljali,
ki pet let služil sem kot suženj tvoj.
Se nohte si boš grizla za manoj,

za mojim zvestim srcem boš tožila,
vendar ne boš me z jokom več ganila;
Zvijachi tej sem večkrat šel na led,
nikoli več ne bom nasedel spat

O, tudi jaz bom šel v solzah iz hiše,
vendar žalitev tvoja jih izbriše.
Ti nočes v jarmu več z manoj v korak,
ki prej nama je bil tako lahak.

Feničanska umetnost: astrologija, ki so jo po mnenju nekaterih odkrili Feničani.

Parti: Najnevarnejši sovražniki Hima v Propercovem času (Perzijci).

Stikea: Podzemna reka, ki je ob bregu porasla s trstičjem; tu sede umrli in čakajo na pravo v enostranstvo.

Zato zapuščan tvojo domačijo.
Se kamni praga se v slovo solzijo.
Adijo, hišna dveri! Okrutna si
vendar ne bom razbijal te s pestmi!

A tebe, Cintija, bo starost upognila:
čeprav bi rada leta zatajila,
nad te neizprosno bo pritisnil čas,
zarezal grde gube ti v obraz.

Psovale bodo gube te iz zrcala,
a ti si sive boš lase muvala.
Tokrat prišla bo vrata naskrog,
takrat boš ti uživala porog ...

Tokrat boš, starka, tarnala, tožila,
kako neumno si z manoj storkila.
To zlo ti poje moj prerodski dar.
Pripravi se, da ugasnil bo tvoj čar.

IV 7

Duše umrlih živijo, in s smrtjo še ni vse končano.
senca prosojna prodre, grobni temi ubeži.
Cintija, ki smo jo v grob položili ob cesti šumeči,
k meni prišla je nocoj, nadme sklonila glavč.
V spanju predramljen sem tožil, kako je po bridkem pogrebu
v postelji moji hladno, kjer sem prej vladal kot kralj.
Isto obleko je imela kot prej, le ob bokih očgano,
iste na glavi lasé, iste je imela oči.
Voda podzemska razjedla je ustnic ji nežne robove,
ogenj izžgal je beril, ki je prej pretan krasil.
Prsti koščeni in krhki na njenih rokah so rozljali,
vendar še čutil sem dih, jasno sem slišal njen glas:

"Duša nezvesta! Nikdar ne boš boljši osrečil dekleta!
Kaj si se naglo takó sladkemu spancu predal?
Mar si pozabil skrivnostne trenutke tam v budnem predmestju?
Mar ne spominjaš se več okna in mojih zvičajč?
Kolikokrat sem, po vrvi drseč, se spuščala z okna
skrivoma, kolikokrat padla sem tebi v objem!
Kaj sva se tam na razpotju ljubila, kako se je cesta
grela pod plaščem večkrat, ko sva ležala na njem!
Kje je zdaj najin molčeči dogovor? Varijive besede
padle neizprosno so v plien grabežu gluhih vetrov.
Ni te bilo, ko oči sem zatisnila, da bi me klical:
ko bi začula tvoj glas, dan bi živela še dlje.
Kdo te je videl, da šel si upognjen za mojim pogrebom,
kdo, da so tople solzé padle na črni ti plašč?
Ako že nisi me maral spremíti od duri do groba,
to bi vsaj velel možem, naj me počasi nesó!
Ti nehvalsežnež, zakaj nisi klical vetrov na grnado,
narde dišeče zakaj nisi plamenom prilil?
Mar je bilo predragó, da na grob hiacint mi nasuješ,
da mi pepel pogasiš z vinom razbitih črepinj?"

Hloris, ki pravkar v nočes se prodajala vsem je poceni,
nosi zdaj krilo do tal, rob pozlačen jo kresl.
Ti si dovolil ji, zlati moj kip pretopiti za doto,
še ko je tlel moj pepel, meni odvzeti zaklad.
Vendar ti nič ne očitam, čeprav bi zaslužil, Properci!
tvojim pesnitvam sem jaz dolgo kraljica bila.
Sama prisegam pri pesmi, ki Parke jo tko nepreklicno
/naj mi troglavi bo pes blag in naklonjen čuvaj!/:
Jaz sem ti zvesta bila! Če lažem, naj kača strupena
leže na temni moj grob, sika po mojih kosteh!

Tabi pa tole naročam - morda te bo le še ganilo,
ako te Hloride zel ni že urekla povsem - !
Glej, da Partenijsa v letih betežnih mi nič ne pogreša
ni bila akopa nikdar, vedno le dobra s reboji!
Moja služabnica Latris, spletišna od vseh mi najljubša
naj ogledala nikdár novi gospe ne drži!
Pesmi, ki pesnil nekdaš si jih v mojem imenu, zašgi mi!
Meni le moja gre čast, nehaj hvaliti se z njo!
Z groba odstrani bráljan, ki poganja tam mrzko grozdíčje,
z vitic savoji vsevprek krhke oklepa kosti!
Tam, kjer se Anio vije med sadnega drevja nasadi,
tam, kjer se slonova kost v Herkula varstvu blesči,
tam na stebra napiši mi pesniko, kot sem jo vredna,
kratko, da vsak jo bobral, kdor bo iz mesta hitel.
*Tuksj, na tiburskih tleh, počiva nam Cintijsa zlata,
Anio, tvojim vodém nova lepota in čast,
Sanj, ki prišle skozi rajska so vrata, nikar ne preziraj.
sanje, ki skoznje grede, velik imajo pomen.
V svitu vele nam zakoni vrnitev k močgirnati letes;
ko pa odrina naš brod, tovor prešteje brodnik.
Zdaj naj te druge imajo, a kmalu boš moj, samo moj svet,
z mano boš ležal, s kostmi mila bom tvoje kosti."

To je kramljala, tako me je kargala... Že sem jo hotel
stisniti v nezen objem, pa mi je senca ušla.

zakaj nisi bilci vetrov ne gmadol: Vetrovi, ki naglo
raznetijo plamen in pospešijo počar pogrebne gmade, so
veljali starim kot posebno znamenje naklonjenosti bogov.

z vinom razbitih črepinj; Navada je bila, da so tleči
pepel umrlega pogasili z vrčem vina in nato vrč razbili,
krilo do tal z zlatim robom je bilo znamenje uglednih
poročenih žena.

troglavi pes: Kerber, čuvaj podzemlja.

Hloride zel: Cintijsa si ne more drugače razložiti
pesnikove brezbržnosti, kot da mu je njena naslednica
Hloris zavdala s kakšnim ljubzenskim zeliščem.

Partenijsa: Ena izmed služabnic v Cintijini hiši.

Anio: Reka, ki teče skozi Tibur (dan. Tivoli) in slakovito
sabinsko pokrajino, znano po lepih sadovnjakih.

Kjer se slonova kost v Herkula varstvu blesči: Nad mestom
Tiburum se je dvigalo Herkulovo svetišče, sam Tibur so ime

novali tudi Herkulovo mesto. Zrak v okolici Tibura je bil baje tako čist, da je slonova kost v njem dobivala nazaj svoj prvotni lesk.

Lete: podzemna reka, čez katero brodnik Haron prevažna duše umrlih.

Opomba o pesniku

Sextus Propertius (ca. 50 - 16 pr. n. št.), eden izmed treh velikih rimskih elegičnih pesnikov, je bil rojen v umbrijskem mestecu Asisiju. Vendar je podedelala provincialnost zapustila v njegovem delu le malo sledov; kmalu ga je prevzel utrip Rima s svojimi veličastnimi zgradbami in helenizirano kulturo; in tako nosi njegova poezija izrazito velenostno obeležje. Izdel je štiri knjige elegij; njih stil je znetem, patetično privzdignjen in iskan, poln drznih pripodob in naglih prehodov; večkrat se zadovoljuje le z bežnimi namigi, zato je pogosto nejasen, zagonečen in temen. Največji dogodak njegovega življenja je bila ljubezen do Cintije, izobražena rimske hetere, ki ga je prevzela s svojo telesno lepoto in intelektualno očarljivostjo. Njej je posvečenih večina Propertiovih pesmi, njeno ime diha skraj iz vsake strani njegovih elegij; Cintija je bila prva, Cintije mi bo zadnja - s to mislijo zaključuje eno najlepših elegij. Noben rimski pesnik ni svoje izvoljenke upočobil v tako živih in neposrednih barvah kot ravno Propert; njegova ljubezen je nemirna, strastna in ognjevitna, daleč od mehke zasanjenosti, kakršno srečujemo pri njegovem vrstniku Tibulu, v njej se prepleta tiha bolečina in vriskejoda radost, žgoče ljubosumje in vse odpuščajoča predanost.

Propertiova poezija je navduševala največje pesnike vseh časov: Goethe je zapisal, da je Propert izval pravi pretres v njegovi naravi; Cervantes je po njegovem vzoru epsnil ciklus Barbarskih od; v novejšem času ga je občudoval in prevajal ameriški pesnik Sara Pound. Tudi naš Prešeren se je zgledeval ob njem; clasti Prešernove zgodnje pesmi (Prve ljubezen, Gazele) kažejo močne vplive Propertiove lirike; mislim, da noben antični pesnik ni bil Prešeren tako pri srcu kot Propert.

Pesmi, katerih prevode tukaj prvič objavljamo (Propert je pri nas doblej prevajal Fr. Bradac v Starorimske liriki 1923, kjer je od tukajšnjih prevedena le I 13), operajo nekaj najbolj markantnih epizod iz Propertiove ljubezni do Cintije